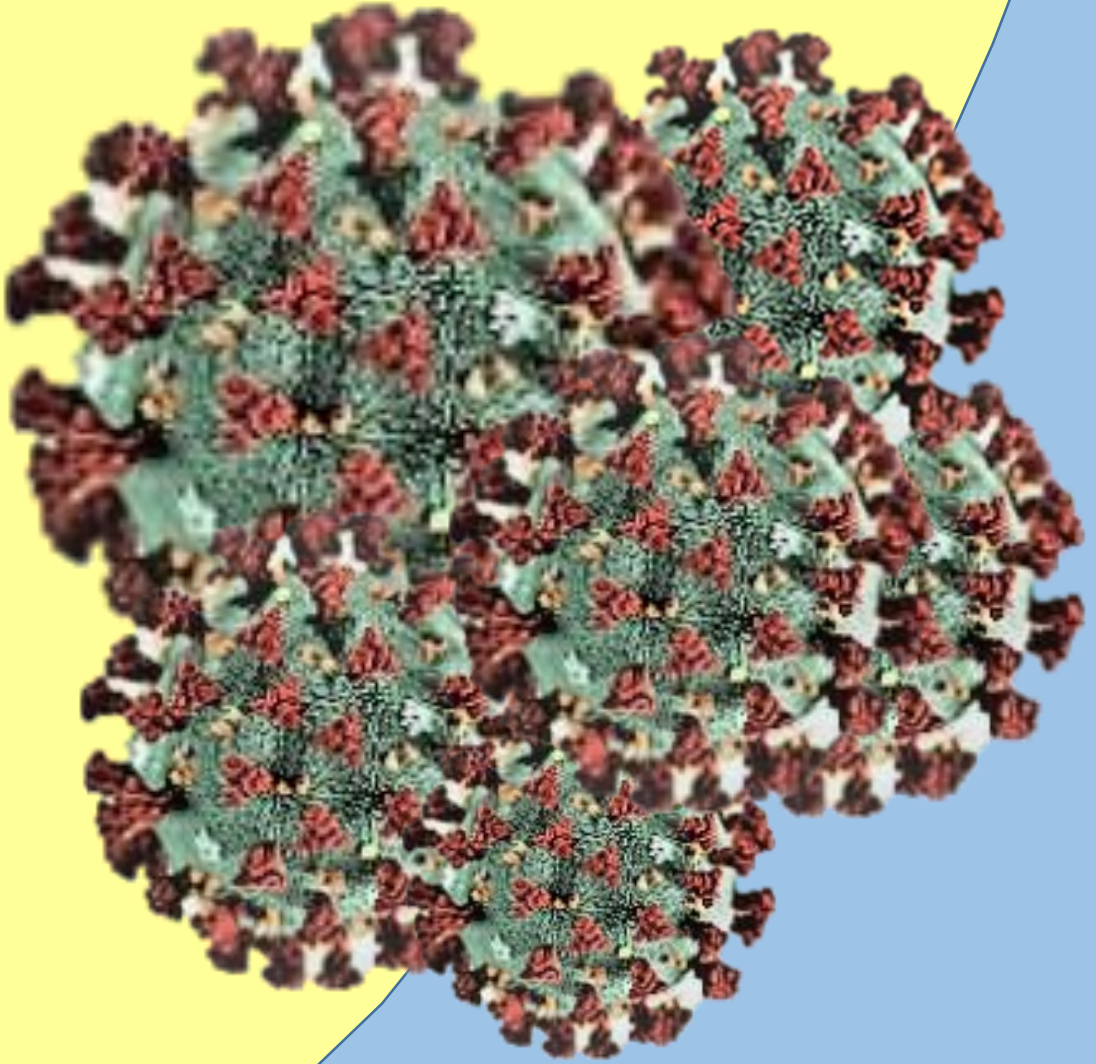

Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (Temmuz 2020)

TÜRKLİM

Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi (TEMMUZ 2020)

Önsöz

Dünya Sağlık Örgütü'nün COVID-19'üküresel pandemi olarak ilan etmesinden bu 6 ay geçmiştir. MS 165 yılında yaşanan ve Veba salgını olduğu değerlendirilen Antonine salgınından sonra, son iki bin yılda küresel çapta insanları etkileyen ve büyük can kayıplarına neden olan onun üzerinde salgın olmuştur. Salgınlar içinde en bilineni 14. Yüzyılda yaşanan ve 200 milyonun üzerinde insanın yaşamını kaybettiği tahmin edilen Kara Veba salgınıdır. 1900'lü yıllara gelene kadar on yılın üstünde süren salgınlar, sağlık alanındaki yaşanan gelişmeler sayesinde teşhis, tedavi ve korunma yöntemlerinin kısa sürede öğrenilmesini sağlamış ve etkileri birkaç yıl ile sınırlı kalmaya başlamıştır. Ancak hiç şüphesiz bugüne kadar yaşanan salgınların ekonomik etkisi günümüzdeki kadar ağır olmamıştır. Bunun başlıca nedeni ülke ekonomilerinin birbirlerinin içine geçmiş yapısı dolayısı ile küreselleşmedir.

Günümüzde yaşayan insanlar tarihi bir döneme tanıklık etmektedir. İnsanlık yüz yılda bir karşılaşılan bir felaket ile karşı karşıyadır ve gelinen noktada ne devletlerin ne de kurumların önlemleri ve kısıtlamaları salgının yavaşlatılmasında tek başına yeterli kalmamaktadır. Dolayısı ile her kişi kendi risk değerlendirmesini yapmak, kişisel önlemlerini almak ve bu duruma göre davranmak durumundadır. Hastalığa yakalanıp iyileşmiş olanların tekrar yakalanma oranlarının yüksekliği, tedavi sonrasında hastalığın bıraktığı kalıcı hasarlar, uygulanan ağır tedavi yöntemlerinin yan etkileri kişilerin öncelikli olarak kendilerinin hastalığa karşı korumasını zorunlu kılmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), WHO, 2Ağustos 2020 tarihli 195. Raporunda dünya çapında COVID-19 pandemisinden etkilenen kişi sayısının 17.6 milyon kişiyi aştığı bildirildi. Vaka sayısı Temmuz başında yayınlanan 163. Raporda 10 milyon kişi olarak verilmişti. Kısaca bir ay içinde COVID-19 küresel salgınından dünya çapında etkilenen kişi sayısı yaklaşık %76 artış göstermiştir. Haziran (%67) ayına göre %10 oranında artışa karşılık gelmektedir. Dolayısı ile hastalığın yayılma hızında ciddi bir yükselme görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre son bir ayda ölen kişi sayısı yaklaşık %34 artarak 508 bin kişiden 680 bin kişiye ulaşmıştır. Bu veriler ışığında COVID-19 salgınından etkilenen kişi sayısının yıl sonuna doğru 40 milyon kişiyi aşacağını, salgından ölen insan sayısının ise bir milyona ulaşacağını göstermektedir. Sonuçlar salgının 2021 yılında da gündemimizden düşmeyeceğini ve hayatımızı etkilemeye devam edeceğini göstermektedir.

COVID-19 salgınının kısa sürede sona ermeyeceğinin anlaşılması salgının yayılmasına karşı önlemler olarak hayatın normalleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Ülkemize yeni normalleşme süreci 1 Haziran itibarı ile başlamış bu kapsamda kısıtlama getirilen birçok yer belirlenen kurallar dahilinde açılmıştır. Ancak son aylardaki vaka sayısındaki artışlar sonbahar aylarında bazı kısıtların yeniden getirilebileceğinin bir göstergesidir.

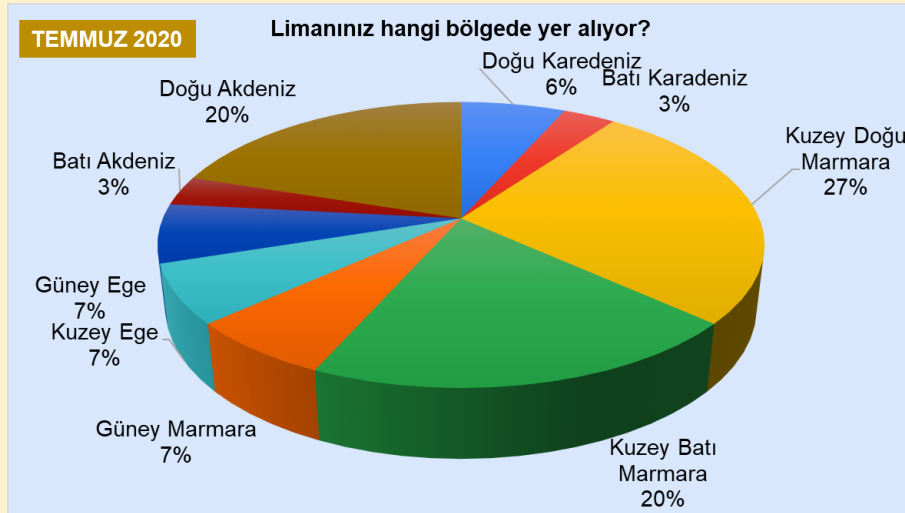
Türkiye Liman İşletmecileri Derneği (TÜRKLİM) COVID-19 salgınının Türkiye'deki liman operasyonlarına olan etkilerini birinci elden takip etmek, değişimleri somut olarak ortaya koymak, salgından dolayı ortaya çıkan değişimleri ve eğilimleri tespit etmek, bu değişimleri ve bulguları değerlendirerek liman yöneticileri için öneriler geliştirmek, sonuçlarını kamuoyu ve ilgili kurumlar ile paylaşmak amacı ile Mart ayında bir çalışma başlatmıştır.

TÜRKLİM danışmanlarından Dr. Soner ESMER ve Dr. Ersel Zafer ORAL tarafından yürütülen çalışmanın 2020 Aralık ayına kadar sürmesi planlanmıştır.

TÜRKLİM üyelerinin katılımı ile hazırlanan "Türkiye Limanları Ekonomik Etki Analizi" çalışmasının Temmuz ayı sonuçlarının değerlendirildiği bu çalışmaya katkı koyan tüm limanlarımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Çalışmanın Arka Planı

COVID-19'un limanlarımıza olan etkisinin belirlenmesi amacı ile 7 adet çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır. Sorular Google Forms'a yüklenmiş ve anket çalışması internet üzerinden Türkiye çapında faaliyet gösteren 68 TÜRKLİM üyesi limana gönderilmiştir. 1 – 10 Temmuz 2020 tarihleri arasında uygulanan anketi 42 adet liman (%62) cevaplamıştır. Haziran ayına ilişkin verilerin talep edildiği anket çalışmasını dolduran limanların coğrafi dağılımı Şekil 1'de gösterilmektedir.

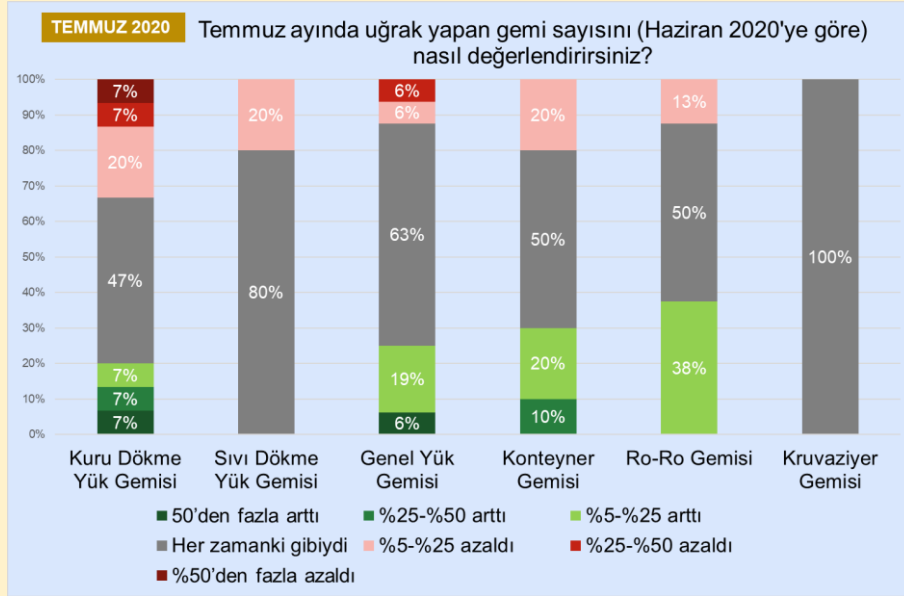

Şekil 1. Temmuz ayı araştırmasına katılan limanların coğrafi dağılımı.

COVID-19 Nedeniyle Limanlarımıza Uğrak Yapan Gemi Sayısındaki Değişim

Ankete katılan limanlar COVID-19 pandemisinin etkisini bir önceki ayı baz alarak değerlendirmiştir. Dolayısı ile Temmuz ayı sonuçları Haziran ayına göre göreceli değişimi ifade etmektedir. COVID-19 salgını nedeniyle Temmuz ayı itibarı ile bir önceki aya oranla limanlarımıza uğrak yapan gemi sayısındaki değişim değerlendirildiğinde, anketi cevaplayan limanların önemli bir bölümü gemi uğraklarının Haziran ayına benzer olduğunu ifade etmiştir. Gemi uğraklarının Haziran ayı ile benzerliği kruvaziyer gemilerde %100, sıvı Dökme yük

gemilerinde %80, genel yük gemilerinde %63, konteyner ve Ro-Ro gemilerinde %50 ve kuru dökme yük gemilerinde ise %47'dir. Dolayısı ile Haziran ayındaki düşüşün etkileri Temmuz ayında da devam etmektedir. Anket katılımcısı limanlardan %7'si kuru dökme yük gemilerinin uğrak sayılarında %50'den fazla azalma olduğunu beyan etmiştir. Anket katılımcısı limanların %7'si kuru dökme yük gemilerinde, %6'sı genel yük gemilerinde %25 ile %50 oranında azalma olduğunu ifade etmiştir. Limanların %20'si kuru dökme yük gemilerinin, sıvı dökme yük gemilerinin ve konteyner gemilerinin uğrak sayılarında %5 ila %25 azalma olduğunu bildirmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Temmuz ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemi adetlerindeki değişim.

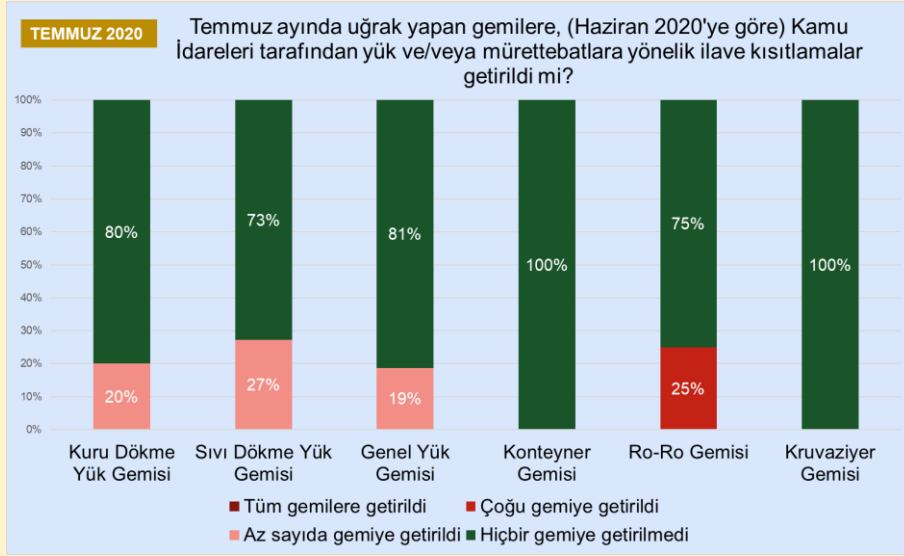
Temmuz ayında limanlarına uğrak yapan gemilerde bir önceki aya göre %50'den fazla artış olduğunu beyan eden liman sayısı, kuru dökme yük gemileri için %7, genel yük gemileri için %6'dır. Mayıs ve Haziran aylarından gelen olumsuzluklar devam etse de gemi uğraklarında bir önceki aya oranlar artış olduğunu ifade eden liman oranı, azalış olduğunu beyan eden liman oranından daha fazla olmuştur. Bu durum kısmi de olsa Temmuz ayının nispi bir toparlanma ayı olduğunun göstergesidir.

Ankete katılan hiçbir liman sıvı dökme yük gemi uğrakları ile kruvaziyer gemi uğraklarında artış olduğunu beyan etmemiştir. Anket sorularında yer almamakla birlikte limanların önemli bir bölümü limanlarına uğrak yapan gemi tonajlarında düşüş olduğu ifade edilmiştir.

COVID-19'a Yönelik Kamu İdaresi Tarafından Alınan Tedbirler

COVID-19 salgınının kontrol altına alabilmek amacı ile dünya ile eş zamanlı olarak başlatılan tedbirler yeni normalleşme sürecinin başlatılması ile Haziran ayı itibarı ile kaldırılmaya başlanmıştır. Temmuz ayına gelindiğinde limanlarımızın önemli bir bölümü kamu idareleri tarafından hiçbir gemiye kısıt getirilmediğini beyan etmiştir. Anketi cevaplayan limanların %100'ü kruvaziyer ve konteyner gemilerine, %81'i genel yük gemilerine, %80'i kuru dökme

yük gemilerine, %75'i Ro-Ro gemilerine, %73'ü ise sıvı dökme yük gemilerine hiçbir kısıtlama getirilmediğini beyan etmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Temmuz ayı itibarı ile limanlarımıza uğrak yapan gemilere kamu idareleri tarafından getirilen kısıtlar.

Anketi cevaplayan limanların %25'i çoğu Ro-Ro gemisine kısıtlama getirildiğini ifade etmişlerdir. Limanlardan %27'si az sayıda sıvı dökme yük gemisine, %20'si az sayıda kuru dökme yük gemisine, %19'u az sayıda genel yük gemisine kamu idareleri tarafından kısıtlama getirildiğini bildirmiştir. Hiçbir kruvaziyer gemisine kısıtlama getirilmediğini beyan eden limanların oranı %100 olmakla birlikte, bu sonuç limanların kruvaziyer gemilere kapalı olması nedeniyle çok fazla bir anlam ifade etmemektedir.

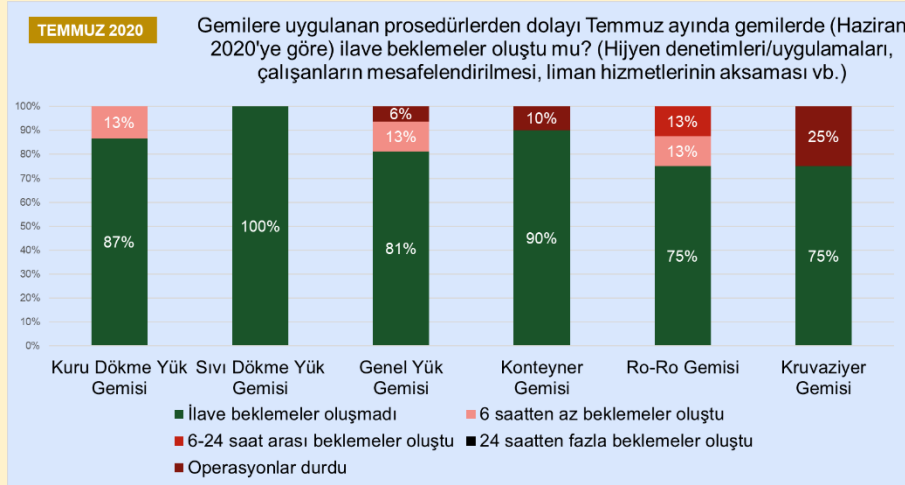
COVID-19 Salgınına Yönelik Alınan Tedbirlerin Gemi Operasyonlarına Etkisi

İster uğrak yapan gemi hatları için isterse yük sahipleri için liman operasyonlarındaki durma veya beklemler en istenmeyen konuların başında gelmektedir. Zira küreselleşme döneminde bir malın teslim süresi en az fiyatı kadar en önemli unsurlardan birisi haline gelmiştir. COVID-19'a yönelik alınan tedbirler ve uygulanan denetimlerden kaynaklanan gemi hizmetlerinde oluşan ilave beklemler Haziran ayında belirgin bir azalma göstermiş, söz konusu azalma Temmuz ayında daha belirgin hale gelmiştir.

Anketi cevaplayan limanlardan %100'ü sıvı dökme yük gemileri için, %90'ı konteyner gemileri için, %87'si kuru dökme yük gemileri için, %81'i genel yük gemileri için, %75'i ise Ro-Ro ve kruvaziyer gemileri için ilave beklemler olmadığını beyan etmiştir (Şekil 4).

Ankete katılan limanların %10'u konteyner gemilerinde, %6'sı genel yük gemilerinde operasyonların durduğunu ifade etmiştir. Ayrıca limanların %13'ü, COVID-19 nedeniyle gemilere uygulanan prosedürlere bağlı olarak Ro-Ro gemilerinde 6 ila 24 saat arası

beklemeler olduğunu beyan etmişlerdir. Kuru dökme yük, genel yük ve Ro-Ro gemilerinde 6 saatten az beklemler olduğunu beyan eden limanların oranı %13'dür.

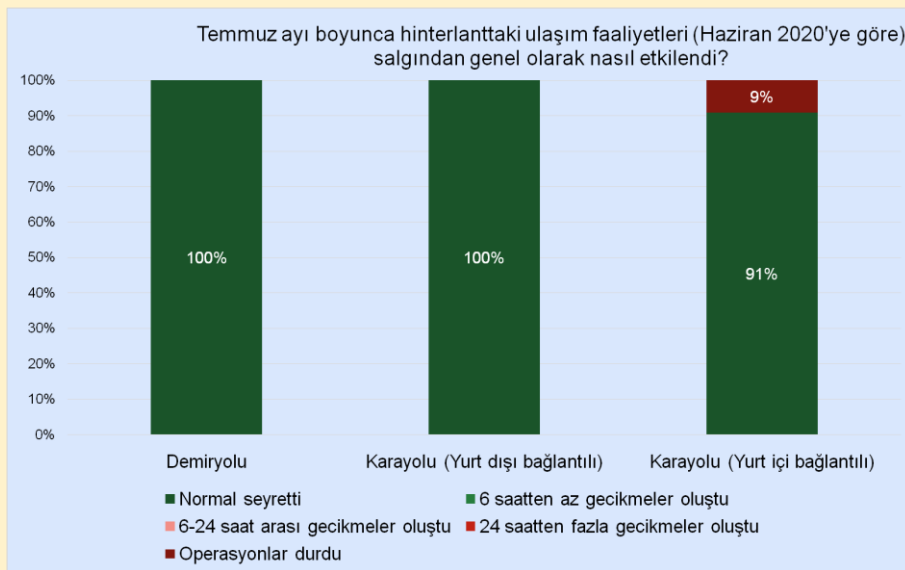

Şekil 4. Temmuz ayı itibarı ile COVID-19 nedeniyle limanlarda oluşan ilave beklemler.

COVID-19'un Liman Hinterlandındaki Taşımacılığa Etkisi

Lojistik zincirin önemli bir halkasını oluşturan limanlar diğer ulaşım modları ile sıkı bir etkileşim içindedir. Dolayısı ile kara taşımacılığında herhangi bir olumsuzluk doğrudan limanları etkilemektedir. Limanın toplama ve dağıtım kanalları içinde önemli bir rolü olan karayolu ulaşımındaki gelişmeler bazen artan ölçülerde limanları etkilemektedir.

COVID-19'un kara ve demiryolu taşımacılığı üzerine etkisi değerlendirildiğinde, anketi cevaplandıran limanların tamamı demiryolu ve yurtdışı bağlantılı karayolu ulaşımında herhangi bir gecikme veya kesinti olmaksızın operasyonların normal seyrettiğini bildirmişlerdir (Şekil 5).

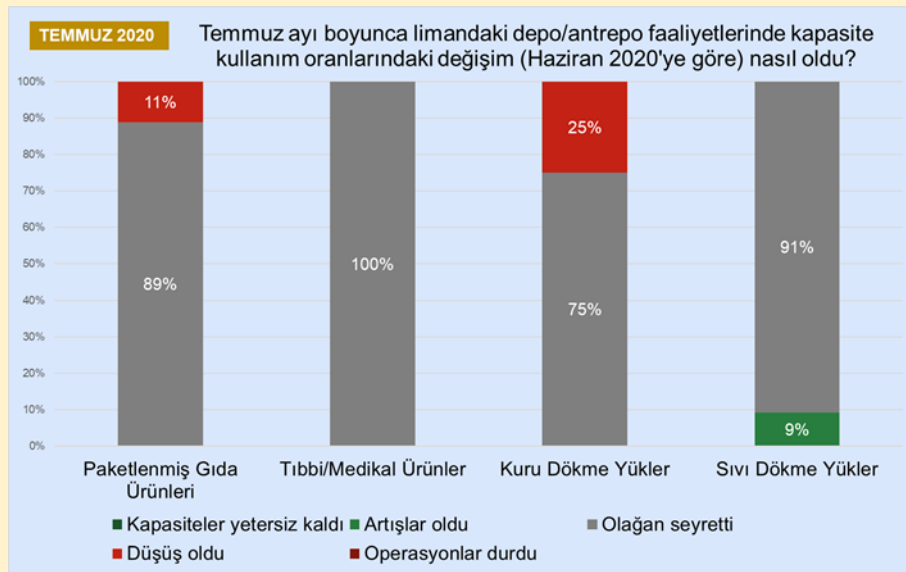
Şekil 5. Temmuz ayı itibarı liman hinterlandındaki ulaşım modlarının (demiryolu, karayolu) COVID-19 salgınından etkilenme oranları.

Ankete katılan limanlardan %9'u yurt için bağlantılı karayolu taşımacılığında COVID salgını nedeniyle 24 saate kadar varan gecikmeler oluştuğunu beyan etmişlerdir. Haziran ayı sonuçları ile karşılaştırıldığında toplam gecikmeler bazında önemli bir azalma olduğu görülmektedir.

Liman ile doğrudan bağlantılı demiryolu ve karayolu sektörleri COVID-19 sürecinin olumsuz etkilerini kısa sürede atlattır. Limanların kesintisiz çalışmasında liman dağıtım kanallarının açık kalmasının önemli rolü olmuştur. COVID-19 salgını lojistik sürecin bir bütün olarak düşünülmesi ve planlanmasının gereğini tüm taraflara tekrar göstermiştir.

COVID-19'un Liman Depo/Antrepo Faaliyetlerine Etkisi

Temmuz ayı anket sonuçları depo ve antrepo faaliyetlerindeki genel trendin Haziran ayı ile önemli ölçüde benzer olduğunu göstermektedir. Limanların tamamı tıbbi ve medikal ürünleri kapsayan depo ve antrepo faaliyetlerinin olağan seyrettiğini bildirirken, söz konusu oran sıvı dökme yüklerde %91, paketlenmiş gıda ürünlerinde %89, ve kuru dökme yüklerde %75 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 6).

Şekil 6. Temmuz ayı itibarı seçilmiş bazı yük gruplarındaki değişim oranı.

Ankete katılan limanların %25'i kuru dökme yük depolamasında, %11'i ise paketlenmiş gıda ürünlerinin depolamasında düşüş olduğunu ifade etmiştir.

COVID-19'un Liman ile İlişkili İstihdama Etkisi

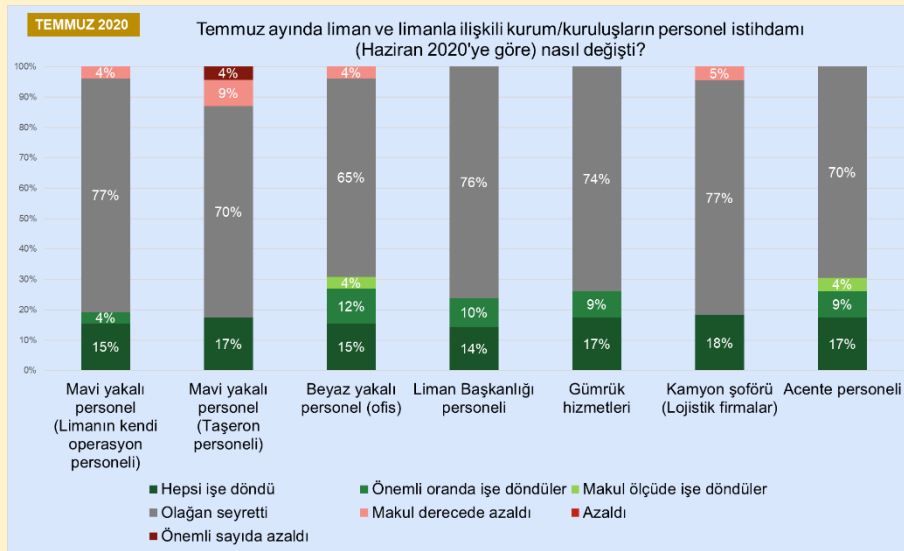
COVID-19 un insan sağlığı üzerine olumsuz etkisi, kolay bulaşması ve yayılma hızının yüksek olması ciddi tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Denizcilik sektörü emek yoğun bir sektördür. Dolayısı ile herhangi bir limanda yaşanabilecek bir olumsuzluk liman operasyonlarını doğrudan etkileyecektir. Ancak limanlar her seviyede kalifiye elemanların çalıştığı iş ortamlarıdır. Çalışanların COVID-19'un yayılma şekli ve gerek kurumsal gerekse kişisel alınması gereken tedbirler konusunda bilinçli olması bugüne kadar limanlara ilişkin

önemli bir COVID-19 olumsuzluğunun yaşanmamasını sağlamıştır. COVID-19 salgını nedeniyle operasyonların durduğu liman olmamıştır.

Limanlar personel politikalarında aldıkları önlemler ile salgının ilk dönemlerinde COVID-19'a karşı hızlı bir tepki geliştirmiş, başarılı bir kriz yönetimi uygulamış, risk grubunda olan kişilerin izinli sayılması, yıllık izinlerini kullanması veya evden çalışması yöntemleri ile salgının ilk şokunu atlatmıştır.

Salgının ilk dönemlerinde fiili olarak liman sahasında çalışan personel sayılarında azalma yaşanmıştır. COVID-19 salgınının kısa sürede bitmeyeceğinin anlaşılması, iş hayatının normalleşmesini zorunlu kılmıştır. Hastalığın daha iyi anlaşılması, alınması gereken önlemlerin belirlenmesini sağlamıştır. Bu süreçte kişisel korunma tedbirlerinin önemi daha iyi anlaşılmalı, salgının oluşturduğu panik havası nispeten dağılmıştır. Böylece limanlar aldıkları önlemler ile büyük oranda normal istihdam düzenlerine dönmeye başlamışlardır.

Ankete katılan limanların %4'ü taşeron firmalarda hizmet veren mavi yakalı personel sayısında önemli ölçüde azalma olduğunu, %9'u ise limanlarda hizmet veren mavi yakalı taşeron personelin sayısının makul ölçüde azaldığını beyan etmiştir. Yine limanların %4'ü beyaz yakalı liman personeli ile mavi yakalı liman personelinin sayısının, %5'i lojistik firmalarda çalışan kamyon şoförlerinin sayısının makul derecede azaldığını ifade etmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Temmuz ayı itibarı liman ile ilişkili personel rejimindeki değişimler.

Limn ile ilişkili kurum ve kuruluşlardaki personel istihdamında “hepsi işe döndü” diyen limanların oranı lojistik firmalarda hizmet veren kamyon şoförleri için %18, mavi yakalı taşeron personel, acente personeli, gümrük hizmetleri personeli için %17, beyaz ve mavi yakalı liman personeli için %15, Limn Başkanlığı personeli için ise %14’dür.

Ankete katılan limanlar içinde beyaz yakalı personel için %12, Liman Başkanlığı personeli için %10, gümrük hizmetleri ve acente personeli için %9 oranında çalışanların önemli ölçüde işe döndüğü beyan edilmiştir

Genel Değerlendirme

COVID-19 salgınında dünya ölçeğinde görülen hızlı artış, virüsün mutasyona uğrayacağı veya yaz aylarında hız keseceği umudunun tükenmesine neden olmuştur. İnsan sağlığını tehdit eden COVID-19'a ilişkin yoğun aşı çalışmalarında yaygın bir başarı elde edilememiş, tedavi edilenlerde bıraktığı kalıcı hasarlar ve hastalığı geçirenlerin tekrar geçirme oranlarının hiç de az olmaması ile COVID-19'u kronik bir hastalık haline getirmiştir. İnsan yaşamını bu denli yüksek oranda etkileyen bir salgının dünya ekonomisi üzerindeki etkileri de yıkıcı olmuştur. COVID-19 salgınının ülke ekonomilerinde yarattığı tahribat 2021 yılında daha belirgin olarak kendini gösterecektir.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği büyük bir öngörü ile küresel salgının dünya ticaretini ve limancılık sektörünü olumsuz etkileyeceğini tespit etmiş ve salgının Türk limanlarına olası etkilerini belirleyebilmek amacı ile Mart ayında "Türkiye Limanları Covid-19 Ekonomik Etki Analizi" çalışmasını başlatmıştır. Çalışmanın erken bir dönemde başlaması COVID-19 salgın sürecinin daha doğru değerlendirilebilmesine olanak sağlayacaktır. Ocak 2021 tarihine kadar devam edecek olan bu çalışma gelecekte yapılacak inceleme ve analizler için sağlam bir kaynak olma niteliğide taşımaktadır.

2020 yılı, yaşanan olumsuzluklar karşısında limancılık sektörümüz için sınav yılı olmuştur. Salgının başladığı günden bu güne kadar limanlarımızda, hizmetin aksaması veya durması gibi önemli bir olumsuzluk yaşanmamıştır. COVID-19'un 2021 yılında da devam edeceği artık tüm uzmanlar tarafından kabul edilmektedir. Limancılık sektörünüz 2020 yılında edindiği pratik ile 2021 yılında da kesintisiz hizmet vermeye devam edecektir.

Veri toplanan beş aylık süre için sonuçlar karşılaştırıldığında limanlara uğrak yapan gemi sayısındaki azalma açısından en dikkat çekici değişiklik kuru dökme yük gemi uğrak sayılarında olmuştur. Mart ayında kuru dökme yük gemilerinde azalma olduğunu beyan eden liman oranı %23 iken Nisan ayında %46, Mayıs ayında %42, Haziran ayında %36 ve Temmuz ayında ise %33 olarak gerçekleşmiştir. Gemi sayısındaki azalış dikkate alındığında konteyner gemileri ikinci sırada yer almaktadır. Limanlardaki kruvaziyer gemi uğrakları ise, limanların bu gemilere kapanması nedeniyle neredeyse tamamen bitmiştir.

Mart ve Nisan aylarında önemli düşüş yaşana Ro-Ro gemi uğrak sayılarında, Mayıs ayından itibaren oransal düşüş sınırlı olmuştur (düşüş oranları Mayıs ayı için %11, Haziran ayı için %10 ve Temmuz ayı için %13). Genel yük gemi sayısındaki azalış ise dalgalı seyretmiştir.

COVID-19 tedbirleri kapsamında alınan önlemler ve gemilere getirilen ilave kısıtlar dikkate alındığında kısıtlamaların bir önceki aya oranla önemli oranda azaldığı, Mayıs ayından itibaren de düşüş yaşandığı görülmektedir. Mayıs ayında ankete katılan limanların %41 ile %50'si kısıtlamalarda artış olduğunu beyan ederken, Haziran ve Temmuz aylarında bu oran %27 ve altında kalmıştır.

COVID-19 salgın önlemleri kapsamında getirilen ilave prosedürlerden dolayı gemilerin bekleme sürelerindeki artışlar dikkate alındığında Mart ve Nisan ayları için önemli oranlarda bekleme süreleri yaşandığını bildiren limanlarda Mayıs ayına geldiğinde dikkat çekici azalma olmuştur. Haziran ve Temmuz aylarında söz konusu azalma trendi devam etmiştir. Mayıs ayında konteyner gemilerinde bekleme sürelerinde artış olduğunu belirten liman oranı %40 iken bu oran Haziran ayında %23'e gerilemiş, Temmuz ayına gelindiğinde ise %10'da kalmıştır. Genel yük gemilerinin bekleme süresinde artış olduğunu beyan eden liman oranı Mayıs ayında %38 iken, Haziran ayında %27'ye, Temmuz ayında ise %19'a düşmüştür. Diğer gemi türleri için ise bir önceki aya oranla bekleme sürelerinde artış olduğunu beyan eden limanların oranlarında tek artış Ro-Ro gemilerinde yaşanmıştır. Ankete katılan limanlardan %10'u Haziran ayında bekleme sürelerinde artış olduğunu beyan ederken, bu oran Temmuz ayına geldiğinde %25'e yükselmiştir.

Ankete katılan limanlar açısından Haziran ayında COVID-19 nedeniyle hinterlandtaki taşımacılık faaliyetlerinden dolayı operasyonların geciktiğini belirten liman oranı önemli oranda azalmıştır. Demiryollarında ve yurtdışı bağlantılı karayolu taşımacılığında limanların tamamı taşımacılık faaliyetlerinin normal seyrine döndüğünü ifade ederken yurtiçi bağlantılı karayolu taşımacılığında gecikmelerde artış olduğunu beyan eden liman oranı %9'da kalmıştır.

Limanlarda yer alan depoların kapasite kullanım oranlarında artış olduğunu beyan eden limanların oranı sıvı dökme yükler ile sınırlı kalmıştır. Ankete katılan limanların %9'u sıvı dökme yük depolama faaliyetlerinde artış olduğunu beyan etmiştir. Paketlenmiş gıda ürünleri, tıbbi ve medikal ürünler ile kuru dökme yük depolama ve antrepo faaliyetlerinde artış olduğunu beyan eden liman olmamıştır.

Mayıs ayından itibaren değişmeye başlayan liman ve limanlar ile ilişkili kurum ve kuruluşlardaki istihdamdaki iyileşme Haziran ve Temmuz aylarında daha belirgin hale gelmiştir. İstihdam azalışındaki tek istisna mavi yakalı taşeron personelde olmuş ankete katılan limanların %13'ü mavi yakalı personel istihdamında azalma olduğunu beyan etmiştir. Ancak söz konusu azalmanın COVID-19 nedeniyle azalan iş hacmi ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

	Bir önceki ay ile karşılaştırıldığında;	2020					
		Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	
	Limanlara uğrak yapan gemi sayısındaki azalma oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	23%	46%	42%	36%	33%
		Sıvı Dökme Yük Gemisi	33%	19%	43%	27%	20%
		Genel Yük Gemisi	15%	30%	21%	23%	13%
		Konteyner Gemisi	8%	50%	47%	38%	20%
		Ro-Ro Gemisi	43%	78%	11%	10%	13%
		Kruvaziyer Gemisi	80%	80%	25%	25%	0%
	Gemilere yönelik ilave kısıtlamaların artış oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	96%	96%	48%	27%	20%
		Sıvı Dökme Yük Gemisi	73%	88%	43%	27%	27%
		Genel Yük Gemisi	96%	93%	41%	23%	19%
		Konteyner Gemisi	85%	100%	40%	15%	0%
		Ro-Ro Gemisi	71%	82%	44%	10%	25%
		Kruvaziyer Gemisi	67%	100%	50%	0%	0%
	İlave prosedürlerden dolayı gemilerin bekleme sürelerindeki artış oranı	Kuru Dökme Yük Gemisi	62%	61%	41%	36%	13%
		Sıvı Dökme Yük Gemisi	53%	63%	21%	17%	0%
		Genel Yük Gemisi	58%	52%	38%	27%	19%
		Konteyner Gemisi	54%	62%	40%	23%	10%
		Ro-Ro Gemisi	44%	60%	11%	10%	25%
		Kruvaziyer Gemisi	50%	100%	50%	0%	25%
	Hintlerant taşımalarındaki gecikmelerin artış oranı	Demiryolu	57%	56%	18%	0%	0%
		Karayolu (Yurt dışı bağlantılı)	47%	47%	20%	11%	0%
		Karayolu (Yurt içi bağlantılı)	23%	29%	17%	13%	9%
	Limanlardaki depo/antrepoların kapasite kullanımındaki artış oranı	Paketlenmiş Gıda Ürünleri	0%	25%	17%	27%	0%
		Tıbbi/Medikal Ürünler	17%	50%	25%	22%	0%
		Kuru Dökme Yükler	17%	23%	22%	27%	0%
		Sıvı Dökme Yükler	25%	23%	36%	27%	9%
	Liman ve limanla ilişkili kurum / kuruluşların personel istihdamındaki azalma oranı	Mavi yakalı personel (Liman)	19%	37%	14%	3%	4%
		Mavi yakalı personel (Taşeron)	20%	43%	21%	3%	13%
		Beyaz yakalı personel (Ofis)	28%	39%	14%	3%	4%
		Liman Başkanlığı personeli	52%	58%	32%	0%	0%
		Gümrük hizmetleri	47%	48%	14%	3%	0%
		Kamyon şoförü (Lojistik firmalar)	11%	28%	4%	3%	5%
Acente personeli	21%	42%	7%	7%	0%		

Şekil 8. Temmuz, Haziran, Mart, Nisan ve Mayıs aylarının karşılaştırılması.

Hiç şüphesiz 2020 yılının en önemli olayı COVID-19 salgınıdır. Şubat ayından başlayarak hızla yayılan ve küresel bir salgın haline gelen COVID-19 bütün sektörleri etkilemiş, birçok ürüne olan talepte önemli düşüşe neden olmuştur. Gerek salgının hastalık boyutu gerekse iş hayatına olan olumsuz etkisi göz önüne alındığında Türk limancılık sektörü başarılı bir kriz yönetimi sergilemiştir. Gecikmeden alınan önlemler ile limanlar kesintisiz hizmet vermiş ve ülke ekonomisine katkı sağlamıştır. Her zaman olduğu gibi bundan sonra da TÜRKLİM ve temsil ettiği limanlar ülkemiz sanayi ve ticaretinin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlamaya devam edecektir.

Son olarak bu çalışmanın önemini kavrayarak çalışmaya dahil olan, anket doldurarak, fikir ve öneriler geliştirerek, katkı sağlayan tüm limanlara teşekkür ederiz.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği